

Discriminare în cazul notarilor publici: de la Hotărârea CNCD la Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATERICA DISCRIMINĂRII

HOTĂRÂREA nr. 122 din 20 ianuarie 2004

COLEGIUL DIRECTOR

Președinte: Adrian CĂMĂRĂȘAN
Membru: Csaba Ferenc ASZTALOS
Membru: AnaMaria DUMITREAN
Membru: Gheorghe IONIȚĂ
Membru: Corina Nicoleta MACOVEANU
Membru: Roxana Paula TRUINEA
Membru: Ana Monica VASILE

Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, întrunit în data de 20 ianuarie 2004, a dezbătut petiția nr. 2707 din 11 august 2003, formulată de către dna. Leafu Elena Gabriela, cu privire la condiționarea participării la concursul de intrare în profesia de notar public, prin impunerea limitei de vârstă de 35 de ani.

În fapt, petenta, absolventă a Facultății de Științe Juridice și Administrative din cadrul Universității Creștine „Dimitrie Cantemir”, din anul 2002, sesizează faptul că începând cu anul 1996 a fost angajată și și-a desfășurat activitatea în cadrul a două birouri notariale. După absolvirea studiilor juridice petenta a fost încadrată pe un post de consilier juridic.

În anul 2003, în urma acceptului unui notar de a-i fi coordonator, și-a întocmit dosarul pentru examenul de intrare în stagiul notarial (luna martie 2003).

Cu o lună înaintea examenului pentru intrare în stagiul notarial, a fost anunțată oficial de către conducerea Camerei Notarilor Publici că dosarul a fost respins, invocându-se art. 48 din Statutul Uniunii Naționale a Notarilor Publici, articol care prevede că „Pot fi notari stagieri persoanele care îndeplinesc condițiile expres prevăzute de dispozițiile legii, fără a depăși 5 ani de la data obținerii diplomei de licență și cel mult vârsta de 35 de ani”.

În urma solicitării unui punct de vedere din partea Uniunii Naționale a Notarilor Publici din România, ni s-au transmis următoarele informații: impunerea unei limite de vârstă pentru participarea la examenul pentru intrare în stagiul notarial reprezintă voința unanimă a notarilor publici din România, care la Congresul din anul 2001 au hotărât introducerea în prevederile statutare a acestei condiții, plecând de la necesitatea încurajării tinerilor licențiați în drept de a ocupa astfel de funcții și de la interpretarea terminologiei cuvântului „stagiar” care duce la concluzia că funcția de notar public stagiar poate fi îndeplinită numai de către o persoană care pentru efectuarea stagiului în profesia de notar public ar trebui să nu depășească vârsta de 35 de ani.

În drept, examinând sesizarea petentei și dispozițiile legale incidente, constată următoarele:

Potrivit prevederilor Legii nr. 36/1995 privind legea notarilor publici și a activității notariale:

„**Art. 16.** Notar public poate fi cel care îndeplinește următoarele condiții:

- a) are numai cetățenie română și domiciliul în România și are capacitate de exercițiu a drepturilor civile;
- b) are licență în drept – științe juridice – sau doctor în drept;
- c) nu are antecedente penale;
- d) se bucură de o bună reputație;
- e) cunoaște limba română;
- f) este apt din punct de vedere medical pentru exercitarea funcției;
- g) a îndeplinit timp de 2 ani funcția de notar stagiar și a promovat examenul de notar public sau a exercitat timp de 5 ani funcția de notar, judecător, procuror, avocat sau o altă funcție de specialitate juridică și dovedește cunoștințele necesare funcției de notar public.

Art. 17. Notarul public este numit de ministrul justiției, la propunerea Consiliului Uniunii Naționale a Notarilor Publici, în baza cererii celui interesat și după ce face dovada îndeplinirii cerințelor arătate la art. 16”.

De asemenea, trebuie precizat faptul că Statutul Uniunii Naționale a Notarilor Publici din România din data de 11 februarie 1999, emis de către Uniunea Notarilor Publici, nu impunea o limită de vârstă pentru notarii stagiați, ci prelua condițiile prevăzute de Legea nr. 36/1995 privind legea notarilor publici și a activității notariale:

„**Secțiunea IV. Notarul stagiar**

Art. 53. Pot fi notari stagiați persoanele care îndeplinesc condițiile expres prevăzute de dispozițiile legii, fără a depăși 5 ani de la data obținerii diplomei de licență.

Art. 54. Pot angaja notari stagiați numai notarii publici care au o vechime de 5 ani în profesia de notar.

Notarul public poate angaja în aceeași perioadă un singur notar stagiar.

Art. 55. Notarul stagiar este angajat prin contract de muncă individual, încheiat pe durată determinată cu notarul public, în condițiile prevăzute de lege, regulament și de prezentul statut.

Angajarea notarului stagiar se face în urma unei convorbiri pe teme de drept, susținută în fața Colegiului director al Camerei, în prezența notarului public în biroul căruia va fi angajat.

În cazul în care sunt mai multe cereri pentru notari stagiați decât numărul aprobat de adunarea generală, soluționarea acestora se va face prin concurs, în condițiile stabilite de Colegiul director al Camerei”.

Potrivit prevederilor O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și combaterea tuturor formelor de discriminare, aprobată și modificată prin Legea nr. 48/2002, precum și O.G. nr. 77/2003, aprobată prin Legea nr. 27/2004 art. 2 alin (1): „Potrivit prezentei

ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen, orientare sexuală, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă, infectare HIV ori apartenență la o categorie defavorizată, care are ca scop sau efect restrângerea sau înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale ori a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”.

Art. 2 alin. (2): „sunt discriminatorii, potrivit prezentei ordonanțe, prevederile, criteriile sau practicile aparent neutre care dezavantajează anumite persoane, pe baza criteriilor prevăzute la alin. (1), față de alte persoane, în afara cazului în care aceste prevederi, criterii sau practici sunt justificate obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a aceluși scop sunt adecvate și necesare”.

Având în vedere faptul că argumentele aduse de către Uniunea Notarilor Publici în susținerea impunerii unei limite de vârstă pentru participanții la examenul de intrare în stagiul notarial au fost dorința de a încuraja tinerii licențiați în drept de a ocupa astfel posturi, precum și interpretarea termenului de „stagiar”, se impun următoarele precizări:

1. Încurajarea tinerilor licențiați în drept de a ocupa o funcție de notar public

Trebuie precizat faptul că accesului unor persoane în vârstă de peste 35 de ani la examenul de intrare în stagiul notarial nu poate încuraja tinerii licențiați în drept să ocupe astfel de funcții, deoarece limita de vârstă se referă la persoanele care doresc să susțină un examen pentru intrarea în stagiul notarial și nu la ocuparea *ad litteram* a unui post de notar public.

Limitarea accesului persoanelor de peste 35 de ani la acest examen conduce doar la un număr mai mic de candidați (sub 35 de ani), deci doar o restrângere a concurenților, deși se impune ca un asemenea examen să se desfășoare în condiții depline de egalitate de șanse, precum și pe baze concurențiale. Trebuie precizat că încurajarea tinerilor absolvenți în drept de a se îndrepta către profesia de notar public este o inițiativă laudabilă și poate fi considerată ca fiind un scop legitim al Uniunii Notarilor Publici. Cu toate acestea, metodele de atingere a acestui scop nu sunt adecvate, deoarece în acest fel îngrădesc liberul acces la examenul de intrare în stagiul notarial, și pe cale de consecință îngrădesc libera exercitare a unei profesii.

Potrivit art. 7 alin. (1) și (2) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și combaterea tuturor formelor de discriminare, aprobată și modificată prin Legea nr. 48/2002, precum și O.G. nr. 77/2003, aprobată prin Legea nr. 27/2004:

„Art. 7 alin. (1). Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, refuzul unei anumite persoane fizice sau juridice de a angaja în muncă o persoană pentru motivul că aceasta aparține unei rase, naționalități, etniei, religii, categorii sociale sau categorii defavorizate ori din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientării sexuale a acesteia, cu excepția cazurilor prevăzute de lege”.

„Art. 7 alin. (2). Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, condiționarea ocupării unui post, prin anunț sau concurs lansat de angajator sau de reprezen-

tantul acestuia, de apartenența la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată, de vârstă, de sexul sau orientarea sexuală, respectiv de convingerile candidaților, cu excepția situației prevăzute la art. 2 alin. (4)”.

2. Interpretarea noțiunii de „stagiar”

Noțiunea de „stagiar” este strâns legată de noțiunea de „stagiu”. Potrivit definițiilor oferite de către diverse acte normative, printre care și Statutul profesiei de avocat, precum și diferitele referiri la „perioada de stagiu” și „stagiar” din alte acte normative, „stagiul” are ca obiect verificarea aptitudinilor profesionale în îndeplinirea atribuțiilor și responsabilităților unei anumite funcții, formarea practică a persoanelor debutante, precum și cunoașterea de către acestea a specificului și exigențelor acestei funcții. Este de precizat faptul că în alte acte normative în vigoare, ce prevăd necesitatea efectuării unei perioade de stagiu, precum cele care reglementează exercitarea profesiei de avocat sau legislația privind funcționarii publici, nu există restricții cu privire la vârsta persoanelor ce pot participa la un concurs pentru intrarea într-un astfel de stagiu, precum și pentru ocuparea unei astfel de funcții.

Potrivit punctului de vedere exprimat de către Uniunea Notarilor Publici, noțiunea de „stagiar” a fost interpretată în sensul de tânăr licențiat în drept. Trebuie avut în vedere faptul că atâta vreme cât Facultățile de Drept nu impun o limită de vârstă pentru susținerea examenului de admitere, precum și faptul că nu există o interpretare uniformă asupra noțiunii de „tânăr” nici în documentele internaționale cu privire la limitele de vârstă între care se încadrează persoanele considerate ca fiind „tinere”, interpretarea noțiunii de „stagiar” în sensul de persoană care să nu depășească vârsta de 35 de ani nu se justifică.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (3) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, aprobată cu modificări prin Legea nr. 48/2002, al art. 2 alin. (1) lit. g), art. 3 alin. (2), art. 5 alin. (8) și art. 7 alin. (2) din H.G. nr. 1194/2001 privind organizarea și funcționarea Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării cu modificările și completările ulterioare, cu unanimitate de voturi,

HOTĂRĂȘTE:

1. faptele prezentate constituie fapte de discriminare conform dispozițiile art. 2 alin. (1) și (2), precum și art. 7 alin. (1) și (2) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și combaterea tuturor formelor de discriminare, aprobată și modificată prin Legea nr. 48/2002, precum și O.G. nr. 77/2003, aprobată prin Legea nr. 27/2004;

2. îngrădirea liberului acces la examenul de intrare în stagiul notarial, precum și îngrădirea liberei exercitări a profesiei de notar public, constituie contravenție potrivit art. 7 alin. (1) și (2) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și combaterea tuturor formelor de discriminare, aprobată și modificată prin Legea nr. 48/2002, precum și O.G. nr. 77/2003, aprobată prin Legea nr. 27/2004;

3. sancționarea cu avertisment, potrivit art. 20 alin. (3) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, adoptată și modi-

ficată prin Legea nr. 48/2002, coroborat cu art. 7 alin. (3) din O.G. nr. 2/2001 privind regimul contravențiilor, aprobată și modificată prin Legea nr. 180/2002;

4. se va răspunde petentei în sensul celor hotărâte, potrivit art. 8 alin. (1) din O.G. nr. 27/2002 privind soluționarea petițiilor, aprobată și modificată prin Legea nr. 233/2002.

COLEGIUL DIRECTOR

Csaba Ferenc ASZTALOS
AnaMaria DUMITREAN
Gheorghe IONIȚĂ
Corina MACOVEANU
Ana Monica VASILE

Data redactării: 20 ianuarie 2004.

*

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE SECȚIA DE CONTENCIOS ADMINISTRATIV ȘI FISCAL

DECIZIA nr. 5018 din 19 octombrie 2005

Președinte: Viorica LUNGEANU
Judecător: Theodor MREJERU
Judecător: Magdalena DUMITRU
Magistrat: asistent Gabriela IORGA

S-a luat în examinare recursul declarat de Uniunea Națională a Notarilor Publici din România împotriva sentinței civile nr. 269 din 17 februarie 2005 a Curții de Apel București – Secția a VIII-a de contencios administrativ și fiscal.

La apelul nominal s-a prezentat intimatul pârât Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării din subordinea Guvernului României reprezentat de consilierul juridic Ivașcu Lucian, lipsind recurenta reclamantă Uniunea Națională a Notarilor Publici din România.

Procedura completă. Intimatul, prin consilier juridic a solicitat respingerea recursului, ca nefondat.

CURTEA

Asupra recursului de față:

Din examinarea lucrărilor din dosar constată următoarele:

Prin acțiunea înregistrată la 12 noiembrie 2004, reclamanta Uniunea Națională a Notarilor Publici din România a solicitat anularea hotărârii nr. 122 din 20 ianuarie 2004 adoptată de pârâtul Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării.

În motivarea acțiunii, reclamanta a arătat că prin hotărârea contestată pârâtul a constatat nelegal că este faptă de discriminare prevederea statutară care condiționează participarea la examenul de intrare în stagiul notarial pe criteriul vârstei de cel mult 35 de ani și a aplicat sancțiunea cu avertisment pentru săvârșirea contravenției prevăzute de art. 2 și art. 7 din O.G. nr. 137/2000.

Reclamanta a învederat că prevederea cuprinsă în art. 48 din Statutul Uniunii nu este discriminatorie și nu îngreșește libera exercitare a unei profesii, pentru că stagiarul nu exercită funcția de notar, iar noțiunea de tânăr, cu referire la persoanele în vârstă de cel mult 35 de ani, a fost utilizată și în H.G. nr. 1516/2004 privind instituirea bursei speciale „Guvernul României”.

Curtea de Apel București – Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal a respins acțiunea ca neîntemeiată prin sentința civilă nr. 269 din 17 februarie 2005, cu motivarea că este legală hotărârea adoptată de pârât, atât prin constatările făcute, cât și prin sancțiunea aplicată, deoarece prin condiția de vârstă minimă impusă pentru notarul stagiar în art. 48 al Statutului Uniunii se adaugă la legea cadru – Legea nr. 36/1995 – și se încalcă dreptul constituțional la libera alegere a ocupației.

Instanța de fond a respins motivele de nelegalitate invocate prin acțiune, reținând că nu pot fi echivalate condițiile de acces în această profesie cu acelea impuse de Guvernul României pentru obținerea unei burse de studii.

Împotriva acestei sentințe a declarat recurs reclamanta, solicitând casarea hotărârii în baza art. 304 pct. 7, 8 și 10 C. proc. civ. și pe fond, admiterea acțiunii și anularea hotărârii nr. 122 din 20 ianuarie 2004 emisă de pârât.

În primul motiv de recurs s-a susținut că instanța de fond nu s-a pronunțat asupra apărării invocate prin notele scrise depuse la 17 februarie 2005 cu privire la nelegalitatea hotărârii emise pentru aplicarea unei sancțiuni contravenționale prevăzute și pentru care a fost întocmit și un proces verbal de contravenție în baza O.G. nr. 2/2001.

Prin cel de-al doilea motiv de recurs s-a arătat că hotărârea atacată cuprinde considerente străine de natura pricinii, pentru că au fost analizate prevederile art. 48 din Statutul Uniunii și nu fapta care a constituit obiectul sancțiunii, situație în care s-ar fi constatat că nu este atribuția recurentei de a primi dosarele candidaților la concursul pentru ocuparea posturilor de notari stagieri. Recurenta a precizat că această competență aparține Camerei Notarilor Publici București, constituită în baza Legii nr. 36/1995 ca asociație profesională cu personalitate juridică.

În ultimul motiv de recurs a fost criticată interpretarea dată de instanța de fond actului juridic dedus judecății, cu motivarea că a fost greșit menținută hotărârea emisă de intimat cu încălcarea dreptului comun în materia contravențiilor, care nu prevede posibilitatea încheierii unui asemenea act.

Analizând actele și lucrările dosarului în raport cu motivele de recurs și dispozițiile art. 304 și 304¹ C. proc. civ., Curtea va respinge prezentul recurs ca nefondat pentru următoarele considerente:

Prin hotărârea nr. 122 din 20 ianuarie 2004, Colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării a constatat că este faptă de discriminare condiționarea participării la examenul de intrare în stagiul notarial prin impunerea limitei de vârstă de 35 de ani și pentru săvârșirea acestei fapte, care constituie

contravenție, a sancționat cu avertisment Uniunea Națională a Notarilor Publici din România.

Instanța de fond a constatat corect legalitatea acestui act administrativ și hotărârea pronunțată în cauză cuprinde considerentele de fapt și de drept pentru care au fost respinse toate apărările formulate de recurenta reclamantă în cererea de chemare în judecată.

Recurenta a susținut neîntemeiat că instanța de fond a omis să se pronunțe asupra apărărilor formulate în notele scrise depuse la data de 17 februarie 2005 când s-a judecat pricina, pentru că din actele dosarului nu rezultă că până la închiderea dezbaterilor a fost completată acțiunea prin invocare a unor noi motive de nelegalitate pentru a fi comunicate și dezbătute în contradictoriu, cu respectarea dreptului la apărare a tuturor părților.

Acest prim motiv de recurs se dovedește a fi nefondat și față de împrejurarea că recurenta nu a depus la dosar procesul-verbal de contravenție seria CND/2003 nr. 000063 din 28 iulie 2004 și sentința civilă nr. 9277 din 29 noiembrie 2004 a Judecătoriei sectorului 1, pe care le-a indicat în notele scrise depuse la data de 17 februarie 2005, astfel încât instanța de fond nu a avut posibilitatea să verifice susținerea privind întocmirea a două acte pentru sancționarea aceleiași fapte contravenționale. Recurenta nu a depus înscrisurile respective nici la instanța de recurs, deși cauza a fost amânată în acest scop.

Excepția prescripției a fost de asemenea neîntemeiat invocată în această primă critică, pentru că nu a fost dedusă judecății la instanța de fond, iar în recurs nu a fost motivată în fapt și în drept și nu s-a precizat dacă se consideră prescrisă constatarea faptei contravenționale sau aplicarea sancțiunii.

Cu privire la fapta contravențională pentru care a fost sancționată prin actul administrativ emis de intimat, recurenta a susținut neîntemeiat la cel de-al doilea motiv de recurs că sunt greșite concluziile instanței de fond privind caracterul discriminatoriu al condiției de vârstă impusă prin art. 48 din Statutul Uniunii și privind calitatea sa de subiect al unei contravenții prevăzută de Legea nr. 37/2000.

Hotărârea instanței de fond nu cuprinde considerente străine de natura pricinii, dat fiind că, prin actul contestat, însăși prevederea cuprinsă în art. 48 din Statutul Uniunii a fost considerată discriminatorie de către intimat față de condiționarea participării la examenul de intrare în stagiul notarial de impunere a unei limite de vârstă, care nu a fost reglementată de Legea nr. 36/1995 și nu a fost justificată obiectiv de un scop legitim.

În consecință, fapta de discriminare a constat în reglementarea discriminatorie pe criteriul vârstei a condițiilor de participare la examen și nu în respingerea unei candidaturi pentru neîndeplinirea condiției de vârstă.

Din acest motiv, instanța de fond a constatat corect că recurenta care prin organele sale de conducere a aprobat reglementarea cu caracter discriminatoriu și nu Camera Notarilor Publici București, care primind dosarele candidaților, exercită numai atribuții de punere în aplicare a reglementării respective.

Ultimul motiv de recurs este nefondat, pentru că în art. 2 lit. k) din H.G. nr. 1194/2001, modificată și completată prin H.G. nr. 1279/2003, a fost prevăzută

expres competența consiliului intimat de a constata și de a sancționa contravențiile prevăzute în O.G. nr. 137/2000.

Exercitarea acestei competențe prin emiterea unei hotărâri și nu prin încheierea unui proces-verbal este o consecință a modului de organizare și de funcționare a consiliului intimat, ca organ constatator, și nu atrage nulitatea actului administrativ de constatare și de sancționare a contravenției prevăzută expres numai pentru viciile de formă menționate în art. 17 din O.G. nr. 2/2001

Pentru considerentele expuse, constatând că nu există motive de casare sau de modificare a hotărârii instanței de fond, Curtea va respinge prezentul recurs ca nefondat.

**PENTRU ACESTE MOTIVE ÎN NUMELE LEGII
DECIDE:**

Respinge recursul declarat de Uniunea Națională a Notarilor Publici din România împotriva sentinței civile nr. 269 din 17 februarie 2005 a Curții de Apel București – Secția a VIII-a de contencios administrativ și fiscal ca nefondat.

Pronunțată în ședință publică, astăzi 19 octombrie 2005.

Judecător: V. LUNGEANU

Judecător: Th. MREJERU

Judecător: Mg. DUMITRU

Magistrat asistent: G. IORGA